

GEMEENTEBOU AS INSTRUMENT OM LIDMATE TOE TE RUS OM VERANDERING TE KAN HANTEER IN DIE SA KONTEKS

Proefskrif voorgelê deur

Pieter Fanoy

B.A. M.TH.

Vir die doeleindes van die verwerwing van die

Philosophiae Doctor (Praktiese Teologie)

aan die

Fakulteit Teologie

van die

Noordwes-Universiteit Potchefstroom-Kampus

Studieleier:

Prof. B.J. de Klerk

Potchefstroom

2011

Inhoudsopgawe

Dankbetuigings	i
Lys van tabelle, diagramme, illustrasies en figure	iii
Samevatting	v
Abstract	vii

Hoofstuk 1

Oriëntering en probleemstelling

1.1 Oriëntering	1
1.2 Probleemstelling	6
1.3 Doelstelling en doelwitte	9
1.3.1 Doelstelling	9
1.3.2 Doelwitte	9
1.4 Sentraal-teoretiese argument	10
1.5 Metode van ondersoek	10
1.6 Begrensing	12
1.7 Hoofstukindeling	14
1.8 Kern begrippe en hul betekenis	14
1.8.1 Die begrippe “kerk” en “Kerk”	15
1.8.2 Die begrip “lidmaat”	15
1.8.3 Die begrip “Bybel”	15
1.8.4 Die begrip “verandering”	15
1.8.5 Die begrip “toerus”	16
1.8.6 Die begrip “hanteer”	16
1.8.7 Die begrip “inisieer”	16

Hoofstuk 2

Definisie van sleutelbegrippe vir die doeleinde van hierdie studie

2.1 Inleiding	17
2.2 'n Evaluering van die struktuur van die brief aan die Romeine en Efesiërs	18
2.2.1 Die breë struktuur van die <i>Brief aan die Romeine</i>	18
2.2.1.1 Samevatting	24
2.2.2 Die breë struktuur van die brief aan die gemeentes in Klein-Asië, oftewel die <i>Brief aan die Efesiërs</i>	25
2.2.2.1 Inleiding	25
2.2.2.2 Die indeling van die <i>Brief aan die Efesiërs</i>	25
2.2.2.3 Samevatting	27

2.2.3	Samevattende gevolgtrekking oor die strukture van die briewe aan die Romeine en die Efesiërs	28
2.3	Ontleding van bepaalde begrippe ter toeligting van die studie	28
2.3.1	“Gemeentebou”	28
2.3.1.1	Samevatting	31
2.3.2	“Verandering” (μεταμορφουσθε)	31
2.3.2.1	Samevatting	34
2.3.3	“Vernuwe”/“Nuu maak” (ανακαινώσει/άνανεο)	35
2.3.3.1	Inleiding	35
2.3.3.2	ανακαινώσει – Romeine 12:2	35
	A. Samevatting	36
2.3.3.3	άνανεο – Efesiërs 4:23	37
	A. Samevatting	38
2.3.3.4	Samevatting: άνανεο en ανακαινώσει	38
2.3.4	νοός – Romeine 12:2 en Efesiërs 4:23	38
2.3.4.1	Samevatting	40
2.3.5	Samevattende gevolgtrekking uit die begripsontleding van Romeine 12:2 en Efesiërs 4:23	40
2.4	Verklarende werke oor Romeine	42
2.4.1	Inleiding	42
2.4.2	Insigte verkry uit verklarende werke oor Romeine, met toespitsing op hoofstuk 12:2	42
2.4.2.1	Samevatting	50
2.5	Verklarende werke oor Efesiërs	51
2.5.1	Inleiding	51
2.5.2	Verklarende werke oor Efesiërs 4:23	52
2.5.2.1	Samevatting	60
2.6	Samevattende gevolgtrekking vanuit verklarende werke van Romeine 12:2 en Efesiërs 4:23	60
2.7	Finale samevattende gevolgtrekkings vanuit die eksegetiese en verklarende werke oor Romeine 12:2 en Efesiërs 4:23	61

Hoofstuk 3

Breë oorsig oor redes vir die wekroep tot verandering in die briewe aan die Romeine en Efesiërs, asook 'n kort Openbaringshistoriese ondersoek na verandering in die Bybel as geheel gesien

3.1	Inleiding	63
3.2	Die rede vir die opdrag tot verandering in Romeine 12:2 ..	64
3.3	Die rede vir die oproep tot verandering in Efesiërs 4:23 ...	71
3.4	Samevattende gevolgtrekkings oor die oproep tot	

	verandering en vernuwing aan die gemeentes in Rome en Efese/Klein-Asië	77
3.5	'n Kort Openbaringshistoriese oorsig oor tye en prosesse van verandering soos in die Bybel waar-geneem – veral toegespits op enkele Bybelse figure	78
3.5.1	Josef (elfde seun van Jakob en eerste seun van Ragel)	80
3.5.2	Moses	86
3.5.3	Jona	92
3.5.4	Die volk Israel	99
3.5.5	Petrus	102
3.5.6	Paulus	105
3.5.7	Jesus Christus en verandering	109
3.6	Gevolgtrekkings	112

Hoofstuk 4

'n Oorsigtelike studie vanuit teologiese werke rondom die oproep tot verandering

4.1	Inleiding	117
4.2	Omsigtigheid by die aanpak van verandering in/deur die Kerk en/of sy gemeentes	120
4.3	Noodsaak vir verandering in die Kerk of gemeente	130
4.4	Bestaande programme vir die proses van verandering op Kerklike terrein	155
4.5	Weerstand teen verandering	159
4.6	Samevattende gevolgtrekkings	163

Hoofstuk 5

Basiese grondbeginsels vanuit die basisteorie vir die ontwikkeling van 'n moontlike model om lidmate vir verandering toe te rus

5.1	Oriëntering ten opsigte van die verdere studie	168
5.2	Doelstelling	170
5.3	Metode	170
5.4	Basisteoretiese grondbeginsels	171

Hoofstuk 6

Hantering van verandering in Mensbestuur-konteks

6.1	Inleiding	174
6.2	Verandering, soos gesien vanuit studies in die	

	Mensbestuur-kader	178
6.2.1	<i>Organizational Culture Inventory</i>	178
6.2.2	Die noodsaaklikheid van verandering	181
6.2.3	Voorbereiding tot verandering	183
6.2.4	Die realiteit van verandering	192
6.2.5	Die bestuur van verandering	194
6.2.6	Redes waarom verandering soms gekompliseerd is	198
6.2.6.1	“Intensions and behavior”	198
6.2.6.2	Duidelike doelwitformulering	199
6.2.6.3	“Carbage can decision-making”	200
6.2.6.4	Spanning tussen groepe	201
6.2.6.5	Aksieteorie	203
6.2.7	Weerstand teen verandering	207
6.3	Samevattende gevolgtrekkings	211

Hoofstuk 7

'n Ontleding en bespreking van die vernaamste navorsingsbevindinge

7.1	Inleiding	221
7.2	Motivering vir die keuse van 'n empiriese studie	222
7.3	Motivering vir die keuse van 'n enkele gemeente met die oog op die empiriese studie	225
7.4	Opset en plasing van die Gereformeerde Kerk Ontdekkers	226
7.5	Verantwoording van die keuse van 'n gevallestudie	228
7.6	Ontleding en bespreking van die vernaamste bevindinge	233
7.6.1	Respondente se biografiese gegewens	234
7.6.2	Die impak van verandering	235
7.6.3	Weerstand teen verandering	238
7.6.4	Toerusting met die oog op verandering	245
7.6.5	Bybelse begroning van verandering	252
7.6.6	Onsekerheid as gevolg van verandering	256
7.6.7	Noodsaak vir verandering	261
7.6.8	Dwang tot verandering	265
7.6.9	Impak van verandering op erediensbywoning	270
7.7	Samevatting	271
7.8	Afleidings	273

Hoofstuk 8

'n Model/Program voorgehou vanuit 'n sintese van die basis-, meta- en praktykteorie om lidmate toe te rus om verandering reg te kan hanteer

8.1	Inleiding	276
8.2	Sintese van basis-, meta- en praktykteoretiese bevindinge	280
8.2.1	Eksegetiese studie in hoofstuk 2	280
8.2.2	Gelowiges se eenheidslewe in Christus: hoofstuk 3	281
8.2.3	Die bestudering van teologiese werke in hoofstuk 4	283
8.2.4	Basis-teoretiese grondbeginsels uit hoofstuk 2 tot 4 neergelê	286
8.2.5	Die meta-teorie in hoofstuk 6	287
8.2.6	Bevindinge uit hoofstuk 7 se praktykteorie	288
8.3	Samevatting	290
8.4	Die voorgestelde model/program	291
8.4.1	Skematiese voorstelling	293
8.4.2	Wie vir lidmate se toerusting verantwoordelik is	294
8.4.3	Waaruit die toerusting sal bestaan	297
8.4.3.1	Noodsaak tot verandering	297
8.4.3.2	Bybelse begroning van verandering	299
8.4.3.3	Dit wat verander moet word	301
8.4.4	Toerusting	302
8.4.5	Deurlopende aksies in die veranderingsproses	307
8.4.5.1	Kontrole	307
8.4.5.2	Kommunikasie	309
8.4.5.3	Toets vir gemaklikheid	310
8.5	Toerusting vir veranderinge op sekulêre gebied	312
8.6	Samevatting	312

Hoofstuk 9

Finale samevattende gevolgtrekkings

9.1	Inleiding	314
9.2	Finale samevatting	314
9.3	Moontlike tekortkominge van die studie	322
9.4	Terreine vir verdere studie	322
9.5	Ten slotte	323

Lys van geraadpleegde werke	325
--	------------

Bylae 1

Dankbetuigings

Vir die voorreg en geleentheid om te kan studeer en om op dié wyse moontlik 'n bydrae tot die vakgebied Praktiese Teologie te kan lewer, kom al die dank God Drie-enig toe. Die hemelse Vader het vir my as sy kind in Jesus Christus die krag en genade deur die Heilige Gees gegee om hierdie studie te kon aanpak en afhandel. Dit is ook Hy wat verskillende mense en instansies daargestel het om my deur en met die studie by te staan en te ondersteun, en ek gee hiermee graag aan almal erkenning, sonder om 'n spesifieke volgorde te veronderstel:

- Aan my vrou, Carlien, wat my deur die tydperk van studie bly bemoedig het en ook bereid was om baie van haar tyd op te offer sodat ek die studie kon voltooi.
- Aan ons kinders, Jacques en Marlein, Carla en Stephan, wat ook aangespoor en geduldig gewag het wanneer daar nie vir hulle tyd was nie. Ook aan Carla: dankie vir die hulp met die rekenaar wanneer haar pa nie mooi geweet het wát en hóé nie.
- Aan my studieleier, prof. B.J. de Klerk, 'n woord van dank vir sy tyd, aandag en geduld oor die jare wat ek met die proefskrif besig was. Selfs in moeilike tye, soos met sy vrou se siekte, het ek vinnig op voorleggings en vrae terugvoering gekry.
- Aan prof. J.E. (Jos) Coetzee, vir al sy ondersteuning en veral vir sy hulp en leiding rondom die vakgebied Mensbestuur, asook vir sy bystand met die saamstel van die vraelys.
- Aan Kobus Krüger, vir sy insette deurentyd, asook vir sy hulp met die saamstel van die vraelys.
- Aan die Kerkraad en gemeente van die Gereformeerde Kerk Ontdekkers, vir hul geduld, aanmoediging en ondersteuning deur al die jare wat ek met die proefskrif en navorsing besig was. Ek het groot waardering vir studieverlof wat verskeie kere geredelik toegestaan is sodat ek toegespits aan die proefskrif kon werk.
- Aan elkeen wat dit finansieel vir my moontlik gemaak het om die studie te kon voltooi.
- Aan Karin van der Mast, vir die redigering van die proefskrif.

- Aan die personeel van die Teologiese Biblioteek, en dan in besonder aan Gerda van Rooyen, vir al die hulp en diens wat verleen en gelewer is. Dit het die hele studieproses vir my baie vergemaklik.
- Vir elkeen wat moed ingepaat, ondersteun en voorbidding gedoen het: baie dankie. Elkeen se bydrae word opreg waardeer.

Weeg jou gedagtes,
want dit sal jou **woorde** word.
Weeg jou woorde,
want dit sal jou **dade** word.
Weeg jou dae,
want dit sal jou **gewoontes** word.
Weeg jou gewoontes,
want dit sal jou **karakter** word.
Weeg jou karakter,
want dit sal jou **lotsbestemming** word.

(Sarah Laurie, Nieu-Seelandse lewensbegeleier)

Figuur 8.2 Toegeruste lidmaat:
verandering onder beheer

292

LYS VAN TABELLE, DIAGRAMME EN FIGURE

TABELLE

Tabel 3.1 Vergelyking tussen Moses en Jona	93
Tabel 7.1 Betroubaarheid ten opsigte van verskillende aspekte wat ondersoek is	224
Tabel 7.2 Oudersdomprofiel van respondente	234
Tabel 7.3 Bestuur van weerstand teen verandering	247
Tabel 7.4 Sout en lig wees in die wêreld	250
Tabel 7.5 Invloed op veranderende wêreld	250
Tabel 7.6 Bybel as vanselfsprekend beskou	254
Tabel 7.7 Verandering en die <i>status quo</i>	260
Tabel 7.8 Noodsaak van verandering om jongmense te behou	263
Tabel 7.9 Verstaan noodsaak tot veranderinge	268
Tabel 7.10 Verander omdat in die wêreld verander word	270

DIAGRAMME

Diagram 6.1 Model: kurwe van verandering	187
Diagram 7.1 Weerstand teen politieke verandering	238
Diagram 7.2 Weerstand teen ekonomiese verandering	239
Diagram 7.3 Weerstand teen verandering op kerklike terrein	240
Diagram 7.4 Toerusting om verandering te kan hanteer	248
Diagram 7.5 Voorbereiding op eise wat verandering Meebring	249
Diagram 7.6 Bybelse begronding van verandering	253
Diagram 7.7 Verandering nodig ten einde Bybelse opdragte na te kom	255
Diagram 7.8 Ongemak na veranderinge	258
Diagram 7.9 Vrees vir die onbekende	259
Diagram 7.10 Noodsaak vir verandering om Bybelse opdragte gehoorsaam te bly	262
Diagram 7.11 Noodsaak vir verandering om sinvolle bydrae in samelewing te maak	264
Diagram 7.12 Dwang in verandering	267
Diagram 7.13 Verandering aan aspekte wat goed werk	269

FIGURE

Figuur 8.1 Blootgestelde, nie toegeruste lidmaat: verandering frustreer	291
---	-----

SAMEVATTING

Verandering is 'n werklikheid wat 'n uitwerking het op die samelewing as geheel en alle vlakke van mense raak en dit het daarom ook 'n uitwerking op lidmate van kerke. Of soos Herakleitos, die Griekse filosoof, dit stel, naamlik daar is slegs een saak wat nie verander nie en dit is dat alles altyd verander. Met hierdie studie is 'n poging aangewend om vas te stel of gemeentebou 'n instrument sou kan wees om lidmate toe te rus om verandering, wat hulle affekteer, te kan hanteer. Hierdie studie fokus net op die Kerk-opset in Suid Afrika. Vir doeleindes van die studie en as basis vir die Basisteoretiese materiaal, is gefokus op 'n eksegetiese studie van Romeine 12: 1-2 en Efesiërs 4 : 23 en dan veral op begrippe soos *μεταμορφωσθε, ανακαινώσει, ἀνανεο*, en *νοῶς*. Dit is gedoen om vas te stel wat die Bybel aan hand van die gedeeltes leer rakende die saak van verandering. Daar is aangetoon dat verandering iets is waaraan elke Christen na behore aandag sal moet gee en dit onder leiding van die Heilige Gees wat verandering in die mens na vore kan bring. Dit is 'n lewenslange taak wat deurlopend die regte aandag behoort te geniet. Saam met die eksegetiese studie, is verskeie ander teologiese werke ondersoek om vas te stel hoe teoloë die saak van verandering en die noodsaak daarvan insien en hanteer. Verder is 'n studie van bepaalde Bybelse figure gedoen om te bepaal watter effek verandering op hulle en in hulle lewens gehad het en hoe hulle daarop reageer het. Daar het dit duidelik geword dat waar God roep en verandering nodig was, God van die geroepenes eenvoudig gehoorsaamheid verwag het. Tog het God wel simpatie en geduld openbaar waar weerstand en onsekerheid oor verandering by van die persone opgemerk is. Verder het dit duidelik geword dat Hy die persone vir hulle take voorberei (toegerus) het. Die rede waarom die lidmate van die gemeentes in Rome en in Efese (Klein Asië) tot verandering opgeroep is, is ook in die studie ondersoek en vasgestel. Daar het dit na vore gekom, dat waar hulle een in en met Christus is, hulle gesindheid teenoor mekaar moes verander. Verskeie teologiese werke wat nagegaan is, het die Kerk van die dag opgeroep om die redes waarom verandering wel belangrik is, raak te sien en te verstaan. Daarby is daarop gewys dat sentimente nie meer onder lidmate leef oor waarom iemand by 'n

gemeente bly of daar inskakel nie. Demografiese veranderinge en sosiale nood van die gemeenskap is onder andere redes waarom daar verandering binne die Kerk noodsaaklik is en bly. Op die Meta-teoretiese vlak is 'n studie in die Mensbestuur studieveld onderneem om vas te stel hoe verandering binne organisasies aangepak is en wat gedoen is om persone wat daardeur geraak is, toe te rus om dit te kan hanteer en oorleef. Uit die studie het dit duidelik geword dat daar sekere aspekte is wat in prosesse van verandering in gedagte gehou moet word. Dit sluit in dat die noodsaak vir die verandering vir almal betrokke duidelik moet wees; weerstand teen verandering moet reg bestuur word, persone moet na behore toegerus word vir die veranderinge en almal wat deel van die organisasie is, moet in die proses betrek, ingelig en op hoogte gehou word. Dit wil sê dat effektiewe kommunikasie nie onderskat mag word nie. Dwang tot verandering, moet vermy word. Waar verandering op Kerklike terrein oorweeg word, is dit wel belangrik dat dit Bybels begrond moet wees om so aan die stem van God gehoorsaam te bly. In die proses van verandering, so is uitgewys deur die studie, moet doelwitte duidelik uitgelig en nagejaag word. Dit is met die studie uitgewys dat gemeentebou inderdaad as instrument kan dien om lidmate na behore toe te rus vir veranderinge wat binne die Kerk of 'n gemeente oorweeg word. Vir doeleindes van hierdie studie is as definisie gebruik wat Fanoy (2002) as gemeentebou gedefinieer het gebaseer op 'n Bybelse studie. Wat die effek was waar lidmate toegerus is vir verandering, is by wyse van 'n empiriese studie deur middel van 'n vraelys in die Gereformeerde gemeente Ontdekkers aan die Wesrand gedoen. As resultaat van hierdie studie is 'n voorgestel program/model daargestel wat gemeentes wat prosesse van verandering oorweeg, sou kon gebruik om lidmate vir die veranderinge voor te berei sodat die veranderinge suksesvol deurgevoer kan word. Gemeentes en gemeenteleiers behoort kennis te neem van die woorde van Jack Welch, naamlik: *If change outside (the organisation) is faster than inside (the organisation), it spells the end (of the organisation).*

ABSTRACT

Change is a reality that has an effect on the society as a whole and affects all layers of people and this also includes members of the church. Or as Herakleitos, the Greek philosopher indicated that there is only one thing that does not change and that is the fact that everything do change. With this study an attempt is made to determine whether congregation-building can be an instrument to enable/prepare members of the Church to handle change which has an effect on them. This study only focuses on the church in the South African community. For the purpose of this study and as the basis of the basis-theoretical material, an exegetical study of Romans 12:2 and Ephesians 4:23, especially terms like *μεταμορφωσθε*, *ανακαινώσει*, *άνανεο*, and *νοός*, has been done to determine what the Bible teaches about change. It was indicated that change is important for each Christian and is work that is being done by the Holy Spirit in the believer and is a lifelong task which asks the right attention. Together with this study, several theological works has been investigated to find out how students of Theology have seen the importance of change. A study of some figures that we know from the Bible has also been undertaken to see what effect change had on them and how they handled the changes that they had to go trough. It was clear that when God called someone, He expected obedience although great challenges of change were facing them. God did however show patience when there was hesitance at first. It was also clear that He prepared the persons for what they should do. The reason why the members of the Churches in Rome as well as in Ephesians was called to change, was also determined in this study and it was indicated that to be one in Christ, their attitudes to one another has to change rapidly. Many Theological works urged the church of the day to understand that several aspects make it necessary for the church to give proper attention to change. Churchgoers are not sentimental about which church they attend, demographic changes and the need of society in which the church has tot serve and be light, is a few aspects that the church must acknowledge which indicates the necessity for change. Meta-theoretical a study in the field of Human Resources has been undertaken to establish how change in organisations has been undertaken and what has been done to

equip/prepare people who has been influenced by the changes. It was clearly indicated that several aspects should be taken in consideration when change is been undertaken, namely: whether it is **important**, it must be **Biblically founded**, **resistance** against change must be handled carefully, people must be **equipped/prepared** properly and there must be certainty that everybody is comfortable with the whole procedure. Force on people to accept change, should not be considered. Effective communication before and during the process of change is of utter importance. Specific set goals must be known by everyone and sensible control of the process is necessary. It is determined by this study that congregation-building can be used to prepare or equip people for the purpose of change which will have an effect on them. This finding has also been determined by an empirical study which is done by terms of a structured questionnaire in the Reformed Church of Ontdekkers. A program/model which can be used by congregations to prepare their members to successfully deal with change is presented. The church must take cognisance of the words of Jack Welch, namely: *If change outside (the organisation) is faster than inside (the organisation), it spells the end (of the organisation).*

